

ВИСНОВОК

творчого керівника, народного артиста України,
професора кафедри оперного співу
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Коваля Миколи Олексійовича,

та наукового консультанта, доктора мистецтвознавства, професора,
директора Інституту проблем сучасного мистецтва
Національної академії мистецтв України,
члена-кореспондента НАМ України
Савчука Ігоря Борисовича,

про творчий мистецький проєкт та його наукове обґрунтування
аспіранта кафедри оперного співу НМАУ ім. П. І. Чайковського

Володимира Борисовича Дорожинського
«ВОКАЛЬНА СПАДЩИНА ІВАНА КАРАБИЦЯ:
МУЗИЧНА МОВА ТА ВИКОНАВСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ»,

поданий до захисту на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

У процесі роботи над творчим мистецьким проєктом «Вокальна спадщина Івана Карабиця: музична мова та виконавська інтерпретація» на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» аспірант Дорожинський Володимир Борисович виявив високі виконавські та дослідницькі якості. Науково-творча діяльність В. Дорожинського підтвердила його високий рівень володіння сучасними вокальними техніками, усвідомлене ставлення до стилістики української академічної музики та здатність до рефлексивного осмислення авторських інтенцій у музичному задумі. Особливо варто відзначити оригінальність його аналітичного мислення, цілеспрямовану пошукову діяльність і здатність формувати власні концептуальні підходи до інтерпретації музичного тексту.

Завдяки високому рівню професіоналізму та широкій ерудиції авторові вдалося багатогранно дослідити оперно-ораторіальну та камерно-вокальну творчість І. Карабиця, композитора, який по-новаторськи поєднав різножанрові та стильові компоненти у власних музичних концепціях. Внаслідок цього було здійснено ґрунтовне осмислення вокального шару творчості композитора в контексті національної музичної традиції ХХ–ХХІ століть та окреслено

її виконавські орієнтири, які, сподіваємося, сприятимуть глибшому включенню співаків у поле Карабицевих вокальних задумів.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту В. Дорожинського відповідає усім вимогам до написання наукових досліджень. Робота складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (99 позицій). У вступі чітко сформульовано всі вихідні умови дослідження: обґрунтовано вибір теми, об'єкт, предмет, мету і завдання, теоретичну та методологічну базу, наукову новизну та практичне значення роботи. Основний матеріал викладено системно і послідовно. *Розділ 1 «Становлення концепту «музична мова» у вітчизняному музикознавстві»* присвячено еволюції поняття «музична мова» в українському музикознавстві, що склало концептуальну основу для подальшого аналізу творчості І. Карабиця у наступних розділах праці. У *Розділі 2 «Еволюція мово-стилю Івана Карабиця: основні етапи і творчі звершення»* зосереджено увагу на становленні мовно-стильового почерку композитора, окреслено основні етапи його творчого шляху та жанрові звершення митця. *Розділ 3 «Мовленнєві модули ранніх творів Івана Карабиця»* містить глибокий аналіз вокальної спадщини митця, зокрема його ранніх творів, з метою виявлення специфіки музичної мови, інтонаційно-образного навантаження та особливостей сценічного втілення. Детальний аналіз взаємодії вербального та музичного рівнів у вокально-симфонічних та камерних композиціях І. Карабиця спрямований на усвідомлення унікальних рис композиторського трактування поетичного контексту. Зокрема, у розділі вперше проаналізовано специфіку музичної мови саме в ранніх опусах митця, зокрема Сонаті №1 для віолончелі та фортепіано, симфонічній поемі «Vivere memento» та вокальному циклі «Пастелі» на слова П. Тичини. Виокремлено характерні риси їхньої інтонаційної організації, що дало змогу скласти уявлення про музичну стилістику майстра, вибудовану на поєднанні новачієних, у дусі часу, композиційних технік з національною інтонаційною специфікою авторського вислову.

Методологія дослідження має комплексний характер. В. Дорожинський у науковому обґрунтуванні поєднує семіотичний підхід (аналіз музичної мови

як системи знаків), історико-типологічний та жанрово-стильовий аналіз, структурно-аналітичні та інтерпретаційні методи. Така багатоаспектна методологія дала авторові змогу глибше розкрити специфіку музичної мови творів І. Карабиця та дослідити семантичні рівні його композицій. Зокрема, у роботі простежено еволюцію співвідношення означуваного та означника (змістового і формального рівнів) у різні періоди творчості композитора, певну залежність музичної форми від смислового навантаження, а також простежено вплив синтезу театральності, кінодраматургії, концертності та ліричного начала на стильові риси авторського почерку.

Зазначимо, що дослідник проаналізував особливості музичної мови практично всіх основних вокальних творів композитора (опера-ораторія «Київські фрески», ораторія «Заклинання вогню», кантата «Урочиста кантата», камерно-вокальні цикли «Пастелі» та «П'ять пісень на вірші Рабіндраната Тагора» та ін.) та ємно окреслив етапні біфуркації життєтворчості митця. На думку В. Дорожинського, творчість І. Карабиця складається з кількох послідовних етапів, що відображають еволюцію його мово-стилю та жанрових пріоритетів. У 1960-х роках формується індивідуальна музична мова композитора під впливом Б. Лятошинського та М. Скорика. У цей період з'являються перші концептуально наснажені композиції, створені у камерних та симфонічних жанрах. У 1970-х І. Карабиць активно працює над масштабними формами, утверджуючи принципи симфонічної драматургії поряд з національно-філософською риторикою вислову. 1980-ті позначені театралізацією композиторського мислення, використанням інструментального театру, монтажних структур і символічної образності. У 1990-х — на початку 2000-х митець зосередився на камерних формах втілення задуму, де домінують філософська зосередженість, інтимність вислову та темброва витонченість. Між етапами життєтворчості В. Дорожинський фіксує появу важливих концептуальних опусів у доробку митця, які своєрідно переінтонують попередній авторський досвід та відкривають нові горизонти для подальшої творчої реалізації.

Таким чином, у результаті дослідження доведено актуальність комплексного вивчення вокальної спадщини І. Карабиця як важливого компонента

національного музичного дискурсу. Виявлена стилістична багатовекторність, інтонаційна складність та драматургічна насиченість його творів обумовлюють необхідність глибокого аналітичного підходу до виконавської практики. У цьому контексті, особлива увага має приділятися інтерпретаційним аспектам, зокрема, співвідношенню мовно-поетичного та музичного текстів, ритмомелодиці декламаційного типу, тембровій гнучкості та розкриттю психологічних глибин образів. З огляду на зазначене вище, вокальна спадщина І. Карабиця є надзвичайно цінною для сучасного виконавського процесу та відкриває широкі можливості для професійної реалізації концертуючого співака.

У ході підготовки творчого мистецького проєкту В. Дорожинський продемонстрував високий рівень фахової зрілості, поєднаний із відмінними організаторськими навичками та інтелектуальною ерудованістю. Оригінальні виконавські інтерпретації вокальних творів І. Карабиця були реалізовані співаком на основі ґрунтовно опрацьованої джерельної бази та власних пошукових розвідок, зорієнтованих на презентацію автентичності авторського музичного тексту.

Варто наголосити, що автором проєкту виконано значний обсяг новаторської роботи у ході підготовки до концертних виступів. В. Дорожинський віднайшов авторський рукопис симфонічної поеми «*Vivere memento*», здійснивши комп'ютерний набір партитури, оркестрових голосів, партії соліста та клавіру. Крім того, на основі рукописів він підготував друковані клавіри окремих фрагментів опери-ораторії «Київські фрески» (№ 2 «Над Києвом золотий гомін», № 9 «Вогняне небо»), першої частини «Урочистої кантати» та камерно-вокального циклу «П'ять пісень на слова Рабіндраната Тагора» як в оригінальних авторських тональностях, та і у перекладенні для баса. Ця кропітка робота значно полегшила виконавське втілення творчого мистецького проєкту «Струни пам'яті: вокальні світи Івана Карабиця» та забезпечила оригінальність інтерпретації композиторського задуму.

Проведений автором аналіз виконавсько-інтерпретаційних підходів (формотворення, фразування, дикції, темпо-ритму тощо) показав, що точне дотримання авторського тексту є лише базовою умовою. Вирішальним чинни-

ком для художнього прочитання у часопросторі сцени творів І. Карабиця є здатність виконавця відчувати специфіку композиторського мислення, яка базується на глибокому зануренні у реальний, умовно-реальний та гіпотетичний контексти часу створення того чи іншого опусу. Саме цим вирізняються інтерпретації Карабицевих творів В. Дорожинським, який продемонстрував глибоке проникнення в стильовий простір авторського задуму.

У рамках проєкту В. Дорожинський підготував та успішно реалізував три концертні програми. У першому концерті-іспиті (19 березня 2025 року) прозвучали фрагменти знакових вокально-симфонічних творів І Карабиця, та камерно-вокальний цикл «П'ять пісень на вірші Рабіндраната Тагора». Ця програма окреслила основні стилістичні та образні домінанти вокальної спадщини композитора, її різножанрову стильову зорієнтованість.

Другий концерт-іспит (23 квітня 2025 року) суттєво розширив естетико-художній простір проєкту. До програми, поруч із творами І. Карабиця, було включено вокальні номери Б. Лятошинського, його вчителя та духовного наставника — монолог Захара Беркута з опери «Золотий обруч», а також романси «Найвище щастя» та «Елегія». Таке поєднання репертуару засвідчило тяглість української музичної традиції, адже митець, розпочавши свій творчий шлях у класі Б. Лятошинського, успадкував від нього основоположні принципи майстерності, глибину інтонаційно-тембрового мислення та щирість музичного вислову. Водночас у цій програмі В. Дорожинський представив маловідомі твори І. Карабиця, зокрема, фінал симфонічної поеми «Vivereemento» на слова І. Франка та фрагмент з «Урочистої кантати» на вірші М. Руденка, опуси, які майже не звучать на академічній концертній сцені. Завдяки поєднанню контекстуального репертуару та індивідуальній інтерпретаторській концепції, концерт-іспит своєрідно відобразив мистецький діалог епох, де новаторські інтенції Карабиця-композитора розкрилися крізь призму музичної традиції його попередників.

Фінальний концерт проєкту «Струни пам'яті: вокальні світи Івана Карабиця» (1 липня 2025 року) став кульмінацією у втіленні виконавсько-дослідницької концепції. Подія відбулася у Меморіальному будинку Миколи Лисен-

ка, що надало їй особливого змістового забарвлення, сповнивши атмосферою історичної тягlosti та культурної спадкоємності. В. Дорожинський майстерно поєднав у концертному дійстві різні тематичні блоки — дві фрески з опери-ораторії «Київські фрески» (символ духовного образу Києва), вокальний доробок Б. Лятошинського з його строкатою палітрою модерних образів (арія та два романси), частини з Карабицевих вокально-симфонічних творів («Vivere memento», «Заклинання вогню» «Урочиста кантата»), що вирізняються філософською риторикою та трагедійною образною напругою, навіяною школою вчителя. Кульмінацією творчого заходу стало виконання камерно-вокального циклу «П'ять пісень на вірші Рабіндраната Тагора» в перекладі для баса, де співак органічно поєднав ліризм та філософську зосередженість у втіленні образів циклічної композиції, надаючи кожному слову й звукові глибини та натхненної виразності.

Відеозапис творчого мистецького проєкту (додано до матеріалів захисту) засвідчує високий рівень вокальної майстерності та артистизму виконавця, його сценічну переконливість та глибоке розуміння стилістики виконуваних творів. У процесі концертної реалізації, вибудованої на синтезі виконавської та науково-дослідницької парадигм, було досягнуто цілісності творчого мистецького проєкту як завершеної художньо-наукової концепції. Це переконливо засвідчило зрілість і самобутність В. Дорожинського як виконавця й дослідника, здатного поєднувати науковий аналіз і виконавську практику в єдиній системі музичної інтерпретації.

Запропоноване наукове обґрунтування творчого проєкту має значну практичну цінність. Матеріали дослідження можуть бути використані у навчальних курсах з історії української музики, аналізу музичних творів, спецкурсах із вокального мистецтва, а також у подальших наукових розвідках за тематикою роботи. Результати і методичні підходи, застосовані у творчому проєкті, сприятимуть підвищенню художньої досконалості інтерпретації вокальних творів І. Карабиця майбутніми виконавцями та слугуватимуть базою для глибшого пізнання спадщини цього видатного українського композитора в контексті актуальних тенденцій сучасного вокально-виконавського мистецтва.

В. Дорожинський як аспірант творчої аспірантури у повному обсязі успішно виконав індивідуальний навчальний план і опанував всі дисципліни освітньо-наукової програми. Тему мистецького проєкту було обговорено на засіданнях кафедри та апробовано у виступах на наукових зібраннях. Зокрема, результати дослідження доповідалися на семи науково-практичних конференціях:

1. *Жанр ораторії в творчості Івана Карабиця* (на прикладі ораторій «Заклинання вогню» та «Земля моя на ймення Донбас»). V Міжнародна конференція «Проблеми методології сучасного мистецтва та культурології» (16 листопада 2023 року).

2. *«Урочиста кантата» Івана Карабиця: образний зміст та українські інтонаційні джерела твору*. Міжнародна науково-практична конференція «Національна музична інтонація: від історичних витоків до сучасності» (20 квітня 2024 року).

3. *Постать Івана Карабиця у європейському міжкультурному середовищі другої половини XX століття*. Міжнародна науково-практична конференція «Україна-ЮНЕСКО: 70 років разом» (25 квітня 2024 року).

4. *Національні та європейські домінанти оперно-симфонічної творчості Івана Карабиця*. Міжнародна науково-практична конференція «Культура і мистецтво в умовах російсько-української війни: художні стратегії, дискурсивні практики, вектори осмислення» (30 травня 2024 року).

5. *Значення камерно-вокальної творчості Івана Карабиця у світовому міжкультурному середовищі сучасності*. Всеукраїнський круглий стіл «Сучасні тенденції у музичному мистецтві» (26 вересня 2024 року).

6. *Становлення драматичного начала у камерно-інструментальній творчості Івана Карабиця*. VI Міжнародна наукова конференція «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології» (13–14 листопада 2024 року).

7. *Іван Карабиць і українська поетична традиція: виконавські аспекти камерно-вокальних циклів композитора*. Всеукраїнський круглий стіл «Сучасні тенденції у музичному мистецтві» (05 червня 2025 року).

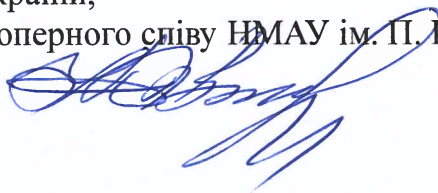
Упродовж навчання у творчій аспірантурі В. Дорожинський опублікував за темою творчого мистецького проєкту дві статті у фахових наукових виданнях категорії «Б», зокрема:

1. Дорожинський В. Становлення драматичного начала у Сонаті для віолончелі і фортепіано № 1 Івана Карабиця (1968). *Мистецтвознавство України*. 2024. Вип. 24. С. 205–213. <https://doi.org/10.31500/2309-8155.24.2024.318945>

2. Дорожинський В. Модерністський код часу у циклі «Пастелі» Івана Карабиця на слова Павла Тичини. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2025. Вип. 21(1). С. 107–116. [https://doi.org/10.31500/1992-5514.21\(1\).2025.334776](https://doi.org/10.31500/1992-5514.21(1).2025.334776)

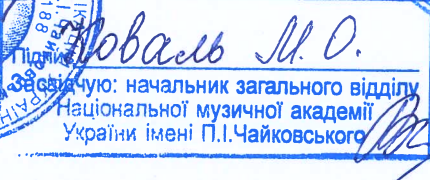
Отже, враховуючи актуальність теми, наукову новизну, практичну значущість та перспективність отриманих результатів, вважаємо, що науково-дослідницька і творча складові творчого мистецького проєкту «Вокальна спадщина Івана Карабиця: музична мова та виконавська інтерпретація» виконані на високому професійному рівні. Творчий мистецький проєкт Дорожинського Володимира Борисовича відповідає вимогам МОН України та може бути рекомендований до захисту у спеціалізованій разовій раді для присудження освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Творчий керівник:
народний артист України,
професор кафедри оперного співу НАМАУ ім. П. І. Чайковського
Коваль М. О.

Науковий консультант:
доктор мистецтвознавства, професор,
директор ІПСМ НАМ України, член-кореспондент НАМ України
Савчук І. Б.

Заступаю: начальник загального відділу
Національної музичної академії
України імені П.І.Чайковського